

Не проспати ІТ-революцію. Цифрова країна реальна, а не віртуальна

Що заважає перетворенню національної економіки на цифрову та як не проспати четверту індустріальну революцію, з'ясували учасники парламентських слухань «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України».

Як зазначив **голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України Леонід ЄВДОЧЕНКО**, нині інформаційні та телекомунікаційні послуги – це п'ята частина вітчизняного ринку послуг. Частка інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) становить понад 3 відсотки ВВП країни.

Попри збільшення втричі капітальних інвестицій у цю сферу й стабільне зростання доходів вітчизняних підприємств від надання телекомунікаційних послуг, ІКТ-галузі інших країн розвиваються значно швидше.

– Останні п'ять років Україна поступово втрачає свої позиції: 3 пункти – за рейтингом індексу глобальної конкурентоспроможності (76-те місце зі 146 країн); 55 – за рівнем прямих іноземних інвестицій, 19 – за показником розвитку електронного врядування, 6 – за індексом розвитку ІКТ, – повідомив Л. Євдоченко.

Голова Держспецзв'язку сподівається, що базовий закон «Про електронні комунікації» стане підґрунтям реформи ІКТ-галузі, зокрема створить прозорі умови діяльності на ринку, забезпечить розподіл та користування радіочастотами на об'єктивній, прозорій та недискримінаційній основі. Так само на законодавчому рівні слід спростити дозвільні процедури з ліцензування, використання радіочастот, доступу до мереж та інфраструктури.

Л. Євдоченко підкреслив: у рамках міжнародної взаємодії його відомство впроваджує найкращі практики кібербезпеки країн Європейського Союзу та НАТО. Примітно, що нині Україна є однією з п'яти країн Європи, які розробляють і застосовують власні криптографічні алгоритми для захисту інформації.

Ще один результат роботи Держспецзв'язку – введення в дію низки потужних телевізійних і радіомов-

них FM-передавачів для посилення інформаційної безпеки на Сході України. Це дало змогу відновити теле-радіомовлення українських програм на значній частині Донецької та Луганської областей.

– Будь-який менеджер розуміє, що з колективом у 30 осіб і річним бюджетом на розвиток електронного врядування в 2 мільйони гривень ефективно виконати поставлені агентству завдання абсолютно неможливо, – наголосив **голова Державної агенції з питань електронного врядування Олександр РИЖЕНКО**.

Ключовою проблемою розвитку цього напрямку попередніми роками він назвав відсутність координації між різними державними органами. У зв'язку з цим пріоритетами створеного 2014 року агентства визначив: розвиток системи відкритих даних (нині Єдиний веб-портал відкритих даних www.data.gov.ua перебуває в дослідній експлуатації), електронних послуг, електронної ідентифікації, посилення міжвідомчої координації, опанування ІТ-навичок працівниками органів влади, а також модернізація Національної програми інформатизації й інтеграція України до єдиного цифрового ринку.

2016 року відомство разом із іншими органами влади продовжить запроваджувати пріоритетні електронні послуги в різних сферах – земельній, будівельній, екологічній, соціальній тощо. Також готується до введення в промислову експлуатацію модернізована система міжвідомчого електронного документообігу органів виконавчої влади.

Голова Комітету Верховної Ради з питань інформатизації та зв'язку Олександр ДАНЧЕНКО нагадав, що за індексом технологічної готовності Україна посідає 34-те місце зі 146 країн, за рейтингом проникнення Ін-

тернету – 94-те місце зі 191 країни (всесвітньою мережею користуються 57 відсотків наших громадян).

– Україна є постачальником мізків, розробок, стартапів для всього світу. Ми експортуємо їх, бо на державному рівні не цінуємо того, що піднімає країну в світових рейтингах, робить її технологічно розвинутою, наповнює державний бюджет, – підкреслив він.

Народний депутат зауважив, що, наприклад, вітчизняна Національна програма інформатизації існує на папері, однак не реалізується на практиці й узагалі не містить регіональних програм. Не краща ситуація і з електронним документообігом.

Заступник голови адміністрації Президента України Дмитро ШИМКІВ виокремив освітню складову як частину реформи галузі за прикладом США та Японії. Вона передбачає, що люди мають володіти навичками програмування нарівні з мовленням, читанням і писанням. Також зазначив: ефективне використання ІКТ у державних органах почнеться тоді, коли понад 300 нормативних актів, які регулюють цю сферу, будуть унормовані та справді виконуватимуться.

Важлива складова реформи – електронне врядування. Створена й запущена в лютому 2015-го система електронних держзакупівель *ProZorro* вже зекономила бюджету 500 мільйонів гривень (усього з її допомогою проведено 40 тисяч тендерів, обсяг торгів – 6 мільярдів гривень).

Д. Шимків вважає, що 2015 рік був досить вдалим для української ІКТ-галузі. Тендер на отримання ліцензії 3G наповнив держбюджет 11 мільярдами гривень, а високошвидкісний мобільний Інтернет отримали понад 300 міст України. Американська компанія *Snapchat* придбала одеський стартап *Lookserg* за 150 мільйонів доларів, Фонд економічного відродження України Джорджа Сороса придбав значну частину акцій української аутсорсингової ІТ-компанії *Ciklum*, а інвестфонд *Horizon Capital* став співвласником найбільшого вітчизняного інтернет-магазину *Rozetka.ua*. Додає оптимізму й те, що в січні цього року на міжнародній виставці споживчої електроніки в Лас-Вегасі Україну представляли сім стартапів.

Керівник Центру теоретико-правових проблем інформаційної сфери Науково-дослідного інституту інформатики і права Олександр БАРАНОВ наголосив: доки на рівні держави не буде цілісного бачення моделі електронного врядування, надання електронних адмінпослуг, доти фрагментарні зусилля десятків ентузіастів і волонтерів, навіть такі успішні, як система *ProZorro*, будуть малоефективними.

– Застосування й розвиток інформаційних технологій дають конкурентні переваги у виробництві, торгівлі, сфері обслуговування, медицині, освіті й інших галузях. Від вас, шановні парламентарії, залежить, чи будуть наші здобутки у сфері ІКТ помножені на нуль недбалістю й небажанням займатися цією галуззю, – заявив **голова правління Інтернет Асоціації України Олександр ФЕДІЄНКО**.

Чи не головною складовою розвитку ІКТ він назвав врегулювання доступу до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики для розвитку телекомунікаційних мереж, використання радіочастотного ресурсу України.

Промовець поінформував, що нині відсоток нелегальних операторів телекомунікаційних послуг перевищує кількість легальних, та звернув увагу на те, що закон про державну підтримку кінематографії перекладає на провайдерів функції правоохоронців із боротьби з порушенням авторських прав і прав інтелектуальної власності.

О. Федієнко закликав покласти край чи не щотижневим обшукам правоохоронцями ІТ-компаній із вилученням комп'ютерної техніки та серверів, що паралізує їхню роботу, відлякує іноземних інвесторів.

Голова правління Асоціації підприємств інформаційних технологій України Еліна ШНУРКО-ТАБАКОВА розповіла: попри зовнішню агресію дозвольні структури – СБУ та Держспецзв'язок – за-

важають впровадженню нових технологій і пристроїв, зокрема в секторі безпеки.

– Уявіть собі, що IP-телефонію все ще не можна застосовувати в збройних силах, а застарілі підходи не дають можливості почати експлуатацію сучасних засобів зв'язку, які є частиною американської допомоги, – зазначила вона. Окрім того, закликала названі держструктури знайти можливість запустити на рухомих військових пунктах управління захищені *Wi-Fi* мережі, а також терміново усунути спроти сертифікаційної мафії, котра вигадує нові перешкоди визнанню європейських стандартів в ІКТ-галузі.

Директор Асоціації «Інформаційні технології України» Віктор ВАЛЄЄВ спрогнозував, що через 5 років вітчизняна ІТ-індустрія може вийти на обсяги експорту в 7 мільярдів доларів, який створюватимуть 180–200 тисяч фахівців. Найперспективнішим у цьому контексті є не програмування, а надання високотехнологічних консалтингових послуг із розробок і досліджень у сфері ІТ. Відкриттю офісів провідних компаній світу в Україні сприятиме відсутність різких змін в оподаткуванні галузі, режим стимулювання, а також припинення ганебної практики атак силовиків на ІТ-компанії й різних форм шантажу бізнесу.

Заступник Голови парламентського Комітету з питань інформатизації та зв'язку Руслан ЛУК'ЯНЧУК зауважив, що російська агресія проти України супроводжується спробами блокувати штатний режим роботи державних інформаційних ресурсів та об'єктів критичної інфраструктури. Зокрема, наприкінці 2015 року СБУ запобігла хакерській атаці на енергооб'єкти України, виявивши шкідливе програмне забезпечення в мережах окремих обласних енергопідприємств.

Протистояти цьому мають розбудова національної системи кібербезпеки й інтеграція України до системи колективної безпеки НАТО. У цьому зв'язку народний депутат нагадав про створений травневий фонд із кібербезпеки «Україна–НАТО». Також розповів про створений у Держспецзв'язку в липні 2015 року Центр кіберзахисту та протидії кіберзагрозам. Департамент кіберполіції почав діяти й у складі Національної поліції, а наприкінці січня цього року РНБО прийняла за основу стратегію кібербезпеки.

– Четверта індустріальна революція – це доба «Інтернету речей», це кіберфізичні системи, які стануть одним цілим. До 2020 року в системі Інтернет буде 26 мільярдів пристроїв. У нас з'являться нові напрями економіки, нові бізнес-ніші, нові сервіси, нові можливості електронного врядування, – заявив **член Ради директорів, співзасновник компанії SoftServe Тарас КІЦМЕЙ**. Відтак, закликав працювати саме в цих нових напрямках, посідати там провідні позиції, а не наздоганяти інших у наявних ринкових нішах. Як і інші промовці, він наголосив на потребі запровадження прозорих правил, регуляторно-податкової політики, яка забезпечить досягнення наперед визначених стратегічних цілей як в економіці України загалом, так і безпосередньо в ІТ-галузі.

Показово, що чи не найчастіше у виступах учасників слухань лунала тема боротьби з корупцією в силових структурах. Говорили, зокрема, про корупційні трикутники, що складаються з податківців, котрі складають фейкові акти, податкової міліції, яка на підставі цих актів відкриває кримінальні справи, та прокуратури, що «крише» все це.

А ось щодо рекомендацій, то промовці знову й знову поверталися до потреби визначити головний центральний орган виконавчої влади у сфері зв'язку та інформатизації замість 18 наявних структур, наділивши цей незалежний професійний регулятор реальними повноваженнями. Крім того, виступали за рівні та прозорі умови конкуренції на телекомунікаційному ринку.

Якщо ж ситуація не зміниться, Україну чекатиме втрата ІТ-фахівців, попит на яких у світі постійно зростає. Наприклад, лише в Євросоюзі дефіцит таких спеціалістів становить близько 900 тисяч осіб.